

KLASSEKAMPEN Venstresidas dagsavis

Den brasilianske bilvasken

☐ KLASSEKAMPEN 1 05.04.2016 Side 20 - Seksjon: 1, KLA11ONE - Del: 1

Forfatter: Yuri Kasahara, Yuri Kasahara, seniorforsker NIBR Leiv Marsteintredet, førsteamanuensis UiO/UiB

Kronikk Yuri Kasahara, Leiv Marsteintredet

Brasils demokrati gjennomgår store prøvelser. President Dilma Rouseff står i fare for å miste makten i en riksrettssak for brudd på budsjettloven. Samtidig etterforskes en gigantisk korrupsjonsskandale som omfatter flere selskaper og nesten alle partier i landet. Mens mediene har fokusert på Dilmas manglende popularitet og de store protestene mot henne, så handler disse sakene like mye om en ubøyelig dommer og hans kamp mot de politiske elitene for å komme til bunns i skandalen som har fått navnet «Lava Jato» (bilvask).

Blant alle gateprotestene mot (og noen for) president Dilma, er demonstrasjonene til støtte for den føderale dommeren Sérgio Moro oversett. I nært samarbeid med føderalt politi og statsadvokater, har han vært ansiktet utad for etterforskningen som nå truer med å felle ekspresident Lula og et hundretalls politikere og businessfolk, og som kan ta med seg Dilma i dragsuget. Det hele startet som en hvitvaskings sak og er nå den største etterforskningen i brasiliansk historie.

Etterforskningen som er sentrert rundt Petrobrás (Brasils Statoil) har avdekket illegal finansiering av valgkampanjer i de fleste politiske partiene og involverer også mange næringslivsfolk og andre store selskaper. Avsløringene har rystet det politiske etablissementet i Brasil og skapt stor politisk usikkerhet.

Trass i populariteten, er metodene til Moro omstridte. Et sentralt verktøy i etterforskningen har vært omfattende bruk av tiltalepruting («plea bargain»). Denne metoden, som ble lovlig i 2013, har blitt kritisert fordi de har blitt brukt med tiltalte som har vært varetektsfengslet på ubestemt tid. Dette har blitt sammenliknet med psykologisk tortur for de tiltalte, og det hevdes at Moro har brukt utilbørlig press for å nå politikere høyere oppe i systemet.

Les også

- [Det brasilianske korthuset](#)
Klassekampen - 21.04.2015
- [Brasil synker enda dypere](#)
Dagens Næringsliv - 05.03.2016
- [Fikk ikke jobben fordi han er mann](#)
Bergens Tidende - 08.11.2013
- [Vis flere](#)

En annen kontrovers er at Moro, inspirert av «Operasjon rene hender» i Italia på 1990-tallet, har offentliggjort alle avhør og konfiskert materiale i etterforskningen. Mediene koser seg, men advokater kritiserer praksisen fordi den kan føre til forhåndsdomming og frata de tiltalte muligheten for en rettferdig rettergang.

Selv om dommer Moro nærmest på egenhånd har ledet det politiske etablissementet mot avgrunnen, viser etterforskningen et større strukturelt problem. Brasil lider av en mismatch mellom en etablert politisk ukultur og et delvis modernisert, profesjonalisert og ambisiøst rettsvesen. Sammen med frie – og aggressive – medier, fører dette til stadige avsløringer av skandaler som setter den politiske eliten i vanry.

Retts sakene etter Mensalao-skandalen i 2010, avslørte hvordan regjeringen kjøpte støtte i parlamentet. Og når Brasil har blitt et av de dyreste landene i verden å drive valgkamp i, har partiene blitt avhengig av økonomisk støtte fra næringslivet. Problemet er at politikerne innhentet denne finansieringen gjennom bestikkelser knyttet til offentlige anbud og kontrakter. Dermed ble partiene og politikerne et lett bytte for unge og ambisiøse dommere som har nærmest ubegrenset makt.

Moros heltestatus har sin bakgrunn i Brasils grunnlov fra 1988, som ga føderale dommere og statsadvokater stor makt til å etterforske kriminalsaker. Samtidig som Moros kontroversielle etterforskning er helt avhengig av rettsvesenets uavhengighet, så har saken en bakside. Mye tyder på at Moro gikk for langt da han 17. mars offentliggjorde telefonavlyttinger av ekspresident Lula. Avlyttingene inkluderte private samtaler, samtaler med advokatfirmaer og med president Dilma.

Ikke bare er det ulovlig for en føderal dommer å offentliggjøre en samtale med presidenten uten høyesteretts godkjenning, men Moro har også publisert samtaler mellom advokater og klienter som er taushetsbelagt materiale. Høyesterett fratok nesten umiddelbart Moro ansvaret for etterforskningen av Lula, og han risikerer nå å miste ansvaret for Lava Jato. Offentliggjøringen gjorde likevel politisk skade fordi en av samtalene ble tolket som at president Dilma søkte å forpurre etterforskningen ved å innsette Lula som minister og dermed gi Lula sterkere beskyttelse mot rettsforfølgelse. Dermed førte Moros ulovlige offentliggjøring president Dilma et steg nærmere en riksrettssak.

Moros siste handlinger har kastet tunge skygger over en etterforskning som kunne ha blitt et viktig verktøy i å redusere korrupsjonen i Brasil. Moros frihet til å etterforske landets eliter ga ham også frihet til å begå store feil og han gikk fra å være en upartisk dommer og etterforsker til å bli en nådeløs korsfarer, som ikke ville la rettsstatlige prinsipper hindre ham i å nå sine mål.

Støttespillere til Dilma og Lula kan nå, delvis med rette, hevde at de blir politisk forfulgt i stedet for å bli upartisk etterforsket. Likevel er ikke Moro eller rettsvesenet årsakene til at Brasil nå er i krise. Årsaken ligger hos korrupsjonen blant de politiske elitene. Derfor deler alle brasilianske toppolitikere i dag samme bekymring:

Hvordan stoppe Moro og Lava-Jato-etterforskningen?

yuri.kasahara@nibr.hioa.no

leiv.marsteintredet@ilos.uio.no

Mye tyder på at Moro har gått for langt.

© Klassekampen

Retriever AS - ret-web03.retriever.no - 05.04.2016 08:56:54 - agder - supportnorge@retriever.no / +47 22 91 03 50